

FALANGE ESPAÑOLA A LES COMARQUES GIRONINES

En la trajectòria de la Falange cal distingir, si més no, dues etapes diferenciades. La del temps republicà, concebuda com un partit d'extrema dreta, revolucionari i marginal, col·locat fora de la legalitat després de les eleccions de febrer del 1936, i la que l'any 1937, sota la direcció del general Franco, fou utilitzada com a partit únic pel nou Estat totalitari sorgit de la guerra civil.

Durant la primera etapa, el partit aconseguí una presència molt reduïda a Catalunya, ja que segons dades del 1936 els afiliats amb prou feines arribaven a 300⁽¹⁾. Els noms de Robert Bassas, Luys Santa Marina i Luis Fontes de Albornoz podrien ser-ne representatius⁽²⁾.

A les terres gironines, el grup girava entorn de Luis Rodríguez Ballou, jove advocat d'origen malagueny, que havia pogut aplegar una cinquantena d'afiliats, especialment entre la joventut i els estudiants.

A partir de 1939, en canvi, la nova Falange domesticada va ampliar considerablement els efectius i, gràcies al privilegi del partit únic, proporcionà instruments ideològics al règim i dirigí la vida política i social de les nostres poblacions. El nombre d'afiliats es comptà així per milers.

Justament amb aquest treball, centrat a les comarques gironines, volem aproximar-nos a aquesta segona etapa privilegiada del partit, veure'n la implantació geogràfica i aportar alguns detalls sociològics sobre els qui en foren dirigents locals. Per elaborar-lo hem tingut en compte, com a fonts d'informació, les circulars núms. 40 i 43, impreses el 1940 per la Jefatura Provincial de la demarcació.⁽⁴⁾

El Plan de Desarrollo ha de ser, sobre todo, una tarea regida por una preocupación social
Ningú proceso de desarrollo es posible si no cuenta con esta base social que sólo el sindicalismo puede proporcionar. Los temas del Consejo Nacional sobre la voluntad de servir al proceso de industrialización del país.

MILITANTS I ADHERITS

Per poder ingressar a la Falange calia omplir un qüestionari⁽⁵⁾, on el sol·licitant a part de declarar les dades personals havia de fer constar sota jurament els antecedents polítics (abans del 14 d'abril de 1931, abans del 16 de febrer de 1936, abans del 17 de juliol de 1936 i després d'aquesta darrera data), els actes realitzats «contra el marxismo y en favor del Movimiento Nacional», així com l'actuació desplegada en el territori republicà o, si s'esqueia, en el franquista. En aquest darrer cas havia d'especificar la data i les circumstàncies en què sortí del territori republicà.

L'imprès contenia d'altres apartats destinats a les persones avaladores i als informes emesos pel delegat local d'informació i investigació, el cap local i la decisió del cap provincial, el qual era qui decidia si el candidat seria acceptat com a militant o com a adherit. Segons l'art. 7è dels estatuts de FET y de las JONS, els adherits tenien una categoria inferior: «servirán sin ninguno de los derechos del miembro de la

misma y sin carácter de tal». Però normalment d'adherit es passava a militant: «Antes del plazo de 5 años, el Jefe Provincial a quien corresponda deberá decidir forzosamente sobre la situación del adherido, elevándole a la categoría de militante o excluyéndole de la organización»⁽⁶⁾.

Les dades globals d'afiliats a Falange corresponents a l'any 1940 assenyalen un creixement continuat al llarg dels mesos de gener, abril i juliol (vegeu quadre A de la pàgina següent).

Podem observar que aquest creixement continuat és més important —en nombres relatius— en la Secció Femenina que en la masculina, tant pel que fa als militants com als adherits. La militància de la Secció Femenina augmentà, entre el mes de gener i el de juliol, en un 333,33%, mentre que la militància masculina augmentà solament en un 172,59%; entre els adherits, la filiació femenina augmentà en un 684,28% i la masculina en un 452,66%. A nivell global, i també a nivell particular de cada grup, el creixement de la filiació és més notable en-

Visita del General Franco a Girona el 29 de gener de 1942.

tre gener i abril, un 194,12% total, que entre abril i juliol, un 59,93% total.

DISTRIBUCIÓ COMARCAL

En els quadres 1 i 2 presentem, d'una banda, les xifres relatives dels afiliats de cada comarca i, de l'altra, la distribució comarcal dels diversos components del partit (homes i dones, separats en les categories de militant i adherit).

El mes d'abril, en nombres absoluts, destaquem com a comarques amb més afiliats el Gironès, l'Alt i el Baix Empordà. El juliol, l'Alt Empordà passa al primer lloc, seguit del Baix Empordà i el Gironès, que perd la primacia inicial. El Ripollès i la Cerdanya queden sempre com a zones amb menys implantació de seguidors.

En els caps de comarca, l'afiliació absoluta la podeu veure en el quadre B.

En el cas del Baix Empordà, la Bisbal és superada per Palafrugell (271/400) i en el de la Selva, Santa Coloma queda per dessota de Blanes (134/172).

Tant l'abril com el juliol de 1940, les comarques de l'Empordà (l'Alt i el Baix) superen la mitjana «provincial» d'afiliats. La Garrotxa, que superava la mitjana el mes d'abril, sofreix un augment inferior i el juliol només coincideix amb la mitjana. La Cerdanya és la comarca que experimenta un creixement més espectacular, ja que arriba a doblar el seu percentatge d'afiliació. El Gironès, el Ripollès i la Selva, malgrat el seu creixement, sempre es troben per dessota de les mitjanes provincials.

Parlant també en nombres relatius hem de destacar un conjunt de pobles que assolien els percentatges màxims: Regencós (16,84%), Vilopriu (11,59%), Castellfolit de la Roca (11,33%), Colomers (11,17%), Santa Cristina d'Aro (11,15%), Llambilles (10,75%), Agullana (10,35%), Madremanya (10,20%), Vilajuïga (10,16%), Espolla (10,14%) i Aiguaviva (10,10%).

Quant al creixement relatiu de l'afiliació per comarques (calculat a partir de les dades

del quadre 2), cal destacar l'augment considerable de la Cerdanya (112,87%) i del Ripollès (102,53%). El Baix Empordà (78,74%) i l'Alt Empordà (62,36%) creixen per sobre la mitjana (59,93%). La Selva (48,02%), el Gironès (47,67%) i la Garrotxa (37,10%) augmenten per sota de la mitjana. També es dedueix del quadre 2 que tant a nivell de militants com d'adherides les dones —enquadrades a la Secció Femenina— hi apareixen en quantitat sensiblement inferior a la dels homes.

En sis comarques (Alt Empordà, Cerdanya, Garrotxa, Gironès, Ripollès i Selva) el creixement relatiu de l'afiliació masculina és superior en el sector de militants que en el d'adherits. En el cas del Baix Empordà creix més el nombre d'adherits.

Pel que fa a la Secció Femenina anotem que cinc comarques creixen més en militància que en adhesió (Baix Empordà, Garrotxa, Gironès, Cerdanya i Selva; aquestes dues darreres no tenien dones militants el mes d'abril). El Ripollès no presenta militància femenina. La resta de comarques —Alt Empordà i Ripollès— augmenten només quant a membres adherides.

El mapa revela també l'existència d'uns quants municipis que no tenien cap afiliat. Ho posa també de manifest la circular núm. 40 quan afirma que «quedan varias Jefaturas en las que no existen afiliados, es decir que ni las jerarquías lo son, o bien se han afiliado en otro pueblo y no se han preocupado de verificar su traslado de fichas». En concret el nombre de poblacions on no hi havia falangistes el 1r de juliol de 1940 era de 41, repartides d'aquesta manera: 11 de l'Alt Empordà (Albanyà, Avinyonet, Campmany, Colera, Pau, Pedret i Marzà, Pont de Molins, Sant Llorenç de la Muga, Taravaus,

Vilamacolum i Vila-sacra), 6 del Baix Empordà (Castell d'Empordà, Cruïlles, Monells, Mont-ras, Serra de Daró i Ullastret), 4 de la Cerdanya (Bolvir, Isòvol, Meranges i Urgt), 6 de la Garrotxa (Argelaguer, Beget, Dosquers, Sant Ferriol, Sant Salvador de Bianya i la Vall de Bianya), 7 del Gironès (Juià, Medinyà, Palol de Revardit, Sant Andreu de Terri, Sant Joan de Mollet, Sant Martí Vell i Vilablareix), 6 del Ripollès (Llanars, Ogassa, Palmerola, Setcases, Toses i Viladonja) i 1 de la Selva (Maçanet de la Selva). En un 95 per cent es tracta de pobles que no arriba-

QUADRE A

		1 gener	1 abril	1 juliol
militants	homes	664	1.045	1.810
	dones	15	33	65
adherits	homes	1.069	3.846	5.908
	dones	140	629	1.098
Total		1.888	5.553	8.881

QUADRE B

	abril	juliol
Figueres	481	553
Girona	353	550
Olot	407	521
Ripoll	66	199
Santa Coloma de F.	97	107
la Bisbal	67	273
Puigcerdà	56	101

QUADRE C

	Afusellats %	Afiliats a Falange %
Garrotxa	2,4	2,77
Selva	2,1	2,26
Alt Empordà	1,5	3,15
Baix Empordà	1,5	3,81
Gironès	1,3	2,24
Ripollès	1	2,32
Cerdanya	0,7	3,30

Salutacions feixistes durant el pas del General Franco pels carrers gironins l'any 1942.

ven al miler d'habitants. Arribats a aquest punt hem comparat les dades d'afiliació a Falange —a nivell comarcal i a nivell municipal (reflectida, aquesta darrera, en el mapa)— amb les dades de la repressió franquista (afusellats) aportades per Josep M. Solé i Sabaté (7) per tal d'esbrinar-ne les possibles relacions. Les dades comarcals les podeu veure al quadre C de la pàgina anterior. Haviem pensat que a una major repressió —en la seva vessant d'afusellaments— podia correspondre, hipotèticament, una d'aquestes dues respostes: una major afiliació per temor de la població a més represàlies per part dels guanyadors de la guerra o bé una afiliació menor —o nul·la— com a

reacció de la població davant la repressió —a tots nivells— soferta (conveníem, evidentment, que era més plausible —en una societat vençuda i destrossada pels tres anys de guerra— la primera resposta que la segona). La comparació de les dades esmentades no permet, ni a nivell comarcal ni a nivell local, observar-hi cap correspondència evident. Davant aquesta situació ens inclinem a pensar que el major o menor grau d'afiliació depenia, en últim terme, del poder de coacció utilitzat pels dirigents locals de la Falange, conjuminat amb les peculiaritats pròpies de cada municipi. Solament així es poden entendre les diferències de filiació entre els municipis, diferències reflectides en el mapa que adjuntem.

ELS DIRIGENTS LOCALS

Dels 254 pobles que apareixen a l'estadística de Falange Española n'hi ha 15 que no tenen dirigent local (13 d'ells per estar agregats a un altre poble i 2 que estaven en procés de tramitació). Dels 239 dirigents locals relacionats a l'estadística n'hem localitzat 200 (el 83,68% del total). La procedència ideològica i política d'aquests dirigents locals s'ha de cercar, naturalment, en els partits de dretes que actuaven a casa nostra durant l'època democràtica republicana. Repassant les candidatures municipals de l'abril del 1931⁽⁸⁾ —de tots els pobles de la «provincia»— i les candidatures municipals del 1934⁽⁹⁾ —solament, en aquest cas, de la comarca del Gironès— hi hem localitzat 25 persones que en la relació confeccionada per la Falange Provincial hi consten com a dirigents locals del feixisme. L'any 1931 els trobem dins les candidatures conservadores (dominades, a casa nostra, per la Lliga Regionalista de Catalunya), sota diferents denominacions, i el 1934 en candidatures «administratives» patrocinades ja explícitament per la Lliga. D'aquests 25 dirigents locals de Falange Española l'any 1940, 8 havien estat alcaldes dels seus pobles durant la República: a

Quadre 1

PERCENTATGE D'AFILIATS A FALANGE

	població	1-4-1940	1-7-1940
Alt Empordà	63.441	1,94	3,15
Baix Empordà	51.646	2,13	3,81
Cerdanya	6.501	1,55	3,30
Garrotxa	39.281	2,02	2,77
Gironès	82.105	1,52	2,24
Ripollès	27.429	1,14	2,32
Selva	49.577	1,53	2,26
Total	319.980	1,73	2,77

Avinyonet de Puigventós (el 1931, per elecció), Llers (el 1931, per l'article 29), la Pinya (el 1931, per l'article 29), Regencós (el 1931, per elecció), Ridaura (el 1931, per l'article 29), Sant Daniel (el 1931 per l'article 29 i el 1934 per elecció), Sant Llorenç de la Muga (el 1931, per elecció) i Taravaus (el 1931, per l'article 29).

Dels 17 dirigents restants, 16 foren proclamats consellers (5 per l'article 29 i 11 per elecció popular) i 1 no resultà elegit (a Llagostera, el 1934). Els 16 consellers ho eren dels pobles següents: el 1931 a Gualta, Molló, Sant Feliu de Buixalleu, Sant Feliu de Pallerols, Sant Ferriol, Sant Jaume de Llierca, Sant Privat d'En Bas, Sils (tots ells, fins aquí, per l'article 29), Campelles, Riudellots, Sant Miquel de Fluvià i Viladasens (aquests quatre darrers, per elecció popular); el 1934 a Bescanó, Flaçà, Sant Martí Vell i Sant Miquel de Campmajor (tots ells per elecció popular).

En resum, doncs, 12 foren proclamats per l'article 29, 11 foren elegits per votació, 1 —el de Sant Daniel— ho fou primer per l'article 29 i, després, per elecció popular; el restant anava quart a la llista de la Lliga, per Llagostera, de la qual no en resultà cap d'electe.

Aquests 25 dirigents locals de Falange Española (que representen el 10,46% del total de dirigents de la «província» i el 12,5% dels dirigents localitzats) tenien una edat mitjana de 44,3 anys i exercien aquestes professions: 12 eren pagesos (agricultors i llauradors), 4 comerciants, 2 paletes, 2 propietaris, 1 apicultor, 1 estudiant, 1 hisendat i 1 industrial. N'hi ha un del qual no sabem res.

A la vista d'això, es comprova que els antics afiliats a la Lliga (Regionalista primer, Catalana a partir del 1933) col·laboraren activament en l'organització de la *Falange Española* a les comarques gironines⁽¹⁰⁾.

Pel que fa a les professions⁽¹¹⁾ (Vegeu quadre 3) dels 239 dirigents locals cal destacar, a nivell global, el clar predomini dels pagesos⁽¹²⁾ (39,33% del total); es destaquen, a continuació i molt allunyats numèricament dels primers, els que es dediquen al comerç (7,53%), els propietaris (5,85%), els industrials (3,76%) i els paletes (2,51%). La resta de professions oscil·len entre el 2,09% dels jornalers i el 0,41% de diverses d'elles.

El paper de les distintes professions —pel que fa a les numèricament més importants—, a nivell comarcal, ofereix algunes diferències.

A l'Alt Empordà els pagesos (45,71%) són seguits dels propietaris (7,14%) i dels que es dediquen al comerç (5,71%). Al Baix Empordà els dedicats al comerç (7,31%), per darrera dels pagesos (43,90%), superen els propietaris i industrials (4,87% cadascun). A la Cerdanya el domini és exclu-

Aspecte d'un carrer de Girona durant la visita del General Franco l'any 1942.

Quadre 2

AFILIATS A FALANGE ESPAÑOLA

		Alt Empordà	Baix Empordà	Cerdanya	Garrotxa	Gironès	Ripollès	Selva	TOTAL
1-4-1940	Homes	Militants	193	143	1	153	379	42	1.045
		Adherits	843	822	67	576	710	226	3.846
	Dones	Militants	6	5	0	3	19	0	33
		Adherides	191	131	33	63	140	47	629
Total			1.233	1.101	101	795	1.248	315	5.553
1-7-1940	Homes	Militants	379	206	50	275	566	95	1.810
		Adherits	1.314	1.535	103	697	1.034	437	5.908
	Dones	Militants	6	9	3	6	40	0	65
		Adherides	303	218	59	112	203	106	1.098
Total			2.002	1.968	215	1.090	1.843	638	8.881

siu dels pagesos (66,66%). A la Garrotxa, immediatament després dels pagesos (46,15%), hi destaquen els industrials (7,69%). Al Gironès els dedicats al comerç pietaris (7,5%) van a continuació dels pagesos (35%). Al Ripollès les forces entre els pagesos (20,83%) i els dedicats al comerç (16,66%) estan bastant igualades. A la Selva, on els pagesos (19,23%) són menys majoritaris que enlloc, hi destaquen els propietaris (11,53%).

El repartiment dels efectius totals de cada professió per comarques també és bastant diferenciat. Els pagesos es concentren majoritàriament a l'Alt Empordà (34,04% del total de dirigents pagesos), Baix Empordà (19,14%), Gironès (14,89%) i la Garrotxa (12,76%). Els dirigents falangistes dedicats al comerç estan més equitativament repartits per comarques: Alt Empordà, Gironès i Ripollès (22,22% a cadascuna), Baix Empordà (16,66%) i la Selva (11,11%). Els dirigents propietaris es troben principalment a l'Alt Empordà (35,71%), Gironès i la

Selva (21,42% cadascun) i Baix Empordà (14,28%). Els industrials els trobem en igual nombre i proporció a les comarques de l'Empordà (Alt i Baix), la Garrotxa i la Selva. D'aquestes quatre professions, les quals engloben el 56,47% dels dirigents locals de Falange, a la Cerdanya manquen representants de tres d'elles: propietaris, industrials i els dedicats al comerç. A la Garrotxa no es troba cap propietari i al Ripollès no hi ha cap industrial.

Pel que fa referència a l'edat dels dirigents locals de Falange Española podem dir (vegeu el quadre 4) que hi ha quatre grups d'edat —els que van de 26 a 45 anys— que comprenen més de les tres quartes parts (76%) dels dirigents. Aquest esquema serveix igualment per cada comarca exceptuant lleugeres variants (a l'Alt Empordà el grup de 46-50 és superior al de 41-45; a la Cerdanya passa el mateix amb el grup de 46-50, que supera el grup de 36-40; al Gironès els grups d'edat inclosos entre els 46 i 55 anys superen el grup de 36-40). El resul-

tat és una mitjana d'edat de 38,5 anys. La Cerdanya, amb una mitjana de 40,7 anys (2,2 anys per sobre), era la comarca amb dirigents d'edat més avançada, i la Selva, amb 36,78 anys de mitjana (1,72 anys per sota), la comarca amb dirigents més joves. La resta de comarques s'apropaven molt a la mitjana total: l'Alt Empordà, 39,05 de mitjana (0,55 anys per sobre); el Baix Empordà, 37,97 anys (0,53 per sota); la Garrotxa, 39,4 anys (+0,9); el Gironès, 37,93 anys (—0,57); i el Ripollès, 38,7 anys (+0,2).

CONCLUSIONS

Les comarques de l'Empordà (l'Alt i el Baix) resulten ser les més falangistes, tant en xifres absolutes com en relatives. En elles trobem aplegats 3.970 afiliats a la Falange, aquesta xifra ens indica que el 44,70% de l'afiliació total de les comarques gironines resideix a la zona empordanesa. Si comparem el nombre d'afiliats amb la població total de l'Empordà en resulta un percentatge del 3,44%, més elevat que qualsevol de les comarques restants. Al mateix temps, la ciutat de Figueres, amb 553 afiliats, era el principal nucli falangista de les comarques gironines. Aquest predomini falangista de l'Empordà contrasta amb la seva reconeguda tradició històrica republicana federal. Per contra, el Gironès, amb una afiliació del 2,24% sobre la població total de la comarca, és la menys falangista; encara que la ciutat de Girona, amb 550 afiliats, era el segon nucli falangista de la «provincia».

Pel que fa referència als dirigents de Falange, cal insistir en el paper destacat que exerciren els homes provinents de la Lliga Catalana en l'organització del partit únic: com a mínim el 12,5% dels *Jefes Locales de Falange* havien militat a la Lliga durant la República.

La majoria d'aquests dirigents, per la seva edat (el 61,5% d'ells tenien entre 20 i 40 anys), havien fet la guerra i tornaren com a vencedors. Molts d'ells tornaven quan tot just feia tres anys que havien marxat, fugint de la revolució. Més de la meitat d'aquests dirigents (el 51% dels localitzats) exercien activitats professionals dins el sector primari, que predominava, així, sobre els altres.

Finalment, voldriem deixar constància que les màximes dificultats d'implantació de la Falange es donaven als pobles petits, on les mateixes autoritats locals (alcaldes i consellers municipals) es mostraven reticents a l'hora d'afiliar-se al partit feixista.

JOSEP CLARA/PERE CORNELLÀ

Quadre 3
CLASSIFICACIÓ DELS DIRIGENTS PER PROFESSIONS

Professió	Alt Empordà	Baix Empordà	Cerdanya	Garrotxa	Gironès	Ripollès	Selva	TOTAL	%
administratiu	1				1			1	0,41
advocat					1			1	0,41
agutzil				1				1	0,41
apicultor						1		1	0,41
barber	1				1		1	3	1,25
bracer				1				1	0,41
carnisser	1					1		2	0,83
carrosser		1						1	0,41
comerç	4	3		1	4	4	2	18	7,53
comptable		1						1	0,41
dentista	1				1			2	0,83
electricista						1		1	0,41
empleat	1			1			1	4	1,67
escriptor		1			2			3	1,25
estudiant	1				1	1		3	1,25
faroner		1						1	0,41
filador				1				1	0,41
fuster	1				2			3	1,25
hisendat	1			1				2	0,83
industrial	2	2		2	1		2	9	3,76
jornaler		1				2	2	5	2,09
mecànic		1			1			2	0,83
mestre	1					1		2	0,83
metge	1	1					1	3	1,25
moliner		1						1	0,41
obrer						1		1	0,41
oficinista							1	1	0,41
pages	32	18	8	12	14	5	5	94	39,33
paleta	2		1	1		1	1	6	2,51
peó caminer	1							1	0,41
propietari	5	2			3	1	3	14	5,85
registrador propietat			1					1	0,41
sastre	1							1	0,41
serraller							2	2	0,83
taper		1			1			2	0,83
tenidor de llibres							1	1	0,41
transportista						1		1	0,41
veterinari	1			1				2	0,83
xofer							1	1	0,41
desconeguda	11	7	2	4	8	4	3	39	16,31
Total	70	41	12	26	40	24	26	239	100

NOTES

- (1) Stanley G. Payne, *Falange. Historia del fascismo español*, París, Ruedo Ibérico, 1974, pàg. 225.
- (2) Isidre Molas, *Lliga Catalana*, Barcelona, Ed. 62, 1972, 2 vols., pàg. 247 del vol. II.
- (3) Hem utilitzat la divisió territorial decretada per la Generalitat el 1936. A causa de les fonts documentals utilitzades —centrades en la «provincia»— ens veiem obligats a fer algunes modificacions: els municipis d'Espinelves i Viladrau— de la comarca d'Osona— els incloem, a efectes pràctics, dins la Selva. Les comarques de la Cerdanya i el Ripollès hem hagut de limitar-les als municipis que pertanyen a la «provincia» de Girona.
- (4) *Falange Española Tradicionalista de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista. Circular nº 40, Estadística*. Girona, 11 de agosto de 1940 i *Publicación Oficial* núm. 43, Jefatura Provincial, Orden nº 43. Girona, 14 septiembre 1940, Arxiu Municipal de Girona.
- (5) *Declaración que bajo juramento de ser verdad presta el que suscribe*, imprès de 1940 per sol·licitar l'ingrés a *Falange*, Arxiu de l'Ajuntament d'Aiguaviva de Gironès.
- (6) *Estatutos de F.E.T. de las J.O.N.S.*, 4 de agosto de 1937, a *Boletín Oficial del Estado*, Burgos, 7 agost 1937.
- (7) *La repressió franquista a Catalunya. 1938-1953*, Barcelona, Ed. 62, 1985.
- (8) Arxiu de la Diputació de Girona, carpetes 19.d.5 a 19.d.9 de les *Elecciones Municipals de 1931*.
- (9) Arxiu de la Diputació de Girona, carpetes 18.e.4 a 18.e.7 i 18.e.9 a 18.e.14 de les *Elecciones Municipals de 1934*.
- (10) José M. Fontana ens diu que «Los dirigentes de la Lliga estuvieron ausentes de la política activa o pública —durant la guerra— y se limitaron a la tarea, siempre útil, de contraer relaciones o amistades. La forzó a ello el riguroso esquema político del Movimiento y la total desbandada de sus afiliados, convertidos en fervorosos neo-requetés o falangistas», a *Los catalanes en la guerra de España*, Barcelona, ed. Acervo, 1977, pàg. 304.
- (11) Les professions i les edats les hem aconseguïdes mitjançant la consulta del *Censo Electoral de la provincia de Gerona* dels anys 1930, 1932, 1934, i 1945, Arxiu de la Diputació de Girona.
- (12) En aquest grup hi hem inclòs els agricultors i llauradors —noms amb què apareixen als *Censos*—, dels quals no podem saber quants eren propietaris de la terra i quants eren arrendataris.

Quadre 4

DISTRIBUCIÓ DELS DIRIGENTS PER GRUPS D'EDAT. Nombre i (%)

	ALT EMPORDÀ	BAIX EMPORDÀ	CERDANYA	- GARROTXA	GIRONÈS	RIPOLLÈS	SELVA	TOTAL
20	1 (1,69)							1 (0,5)
21-25	1 (1,69)			1 (4,54)				2 (1)
26-30	9 (15,25)	7 (20,58)	2 (20)	3 (13,63)	8 (25)	4 (20)	10 (43,47)	43 (21,5)
31-35	17 (28,81)	7 (20,58)	2 (20)	4 (18,18)	10 (31,25)	3 (15)	2 (8,69)	45 (22,5)
36-40	8 (13,55)	9 (26,47)	1 (10)	3 (13,63)	2 (6,25)	6 (30)	3 (13,04)	32 (16)
41-45	7 (11,86)	5 (14,70)	2 (20)	6 (27,27)	5 (15,62)	3 (15)	4 (17,39)	32 (16)
46-50	8 (13,55)	3 (8,82)	2 (20)	3 (13,63)	3 (9,37)	2 (10)	2 (8,69)	23 (11,5)
51-55	3 (5,08)	1 (2,94)	—	1 (4,54)	3 (9,37)	2 (10)	1 (4,34)	11 (5,5)
56-60	3 (5,08)	2 (5,88)	1 (10)	—	—	—	1 (4,34)	7 (3,5)
61-65	2 (3,38)	—	—	1 (4,54)	1 (3,12)	—	—	4 (2)
	59 (29,5)	34 (17)	10 (5)	22 (11)	32 (16)	20 (10)	23 (11,5)	200 (100)